Islands stille epidemi.

Som den nye, hotte destinasjonen for **reisende på jakt etter fantastisk natur**, tok den lille nordatlantiske øya med 335 000 innbyggere imot mer enn **to millioner turister** i løpet av 2017.

Islands stille epidemi.

// Siden utbruddet av vulkanen Eyjafjallajökull i 2010, har Islands turistindustri slått alle rekorder. Ifølge det islandske turiststyret, opplevde landet 39 prosent økning i antall besøkende fra 2015 til 2016, da nær 1,8 millioner turister besøkte øya. Økningen fra 2016 til 2017 var på 24,2 prosent, da nær 2,2 millioner turister gjestet landet som har 335 000 innbyggere. Turistsektoren står nå for 20 prosent av Islands BNP. De som bor i byen, nyter godt av utviklingen: Islands hovedstad er en permanent byggeplass. På nær hvert eneste gatehjørne er det byggearbeider, hovedsakelig i utviklingen av turistsektoren. Populariteten til Airbnb har økt presset på eiendommer i sentrum av Reykjavik og legger beslag på mange leiligheter. Boligprisene i hovedstaden har eksplodert, til fortvilelse for unge i etableringsfasen. Mange unge flytter til utkantstrøk eller til utlandet. Stadig større del av sentrum avgis til turisme, noe som endrer byens karakter ved at hoteller og souvenirbutikker fortrenger blant annet kunst- og kulturliv.

fakta

Turister på Island
(økning i prosent fra året før).

2010: 488 600
2011: 565 600 (15,7)
2012: 672 800 (18,9)
2013: 807 300 (20)
2014: 997 300 (23,5)
2015: 1 289 100 (29,2)
2016: 1 792 200 (39)
2017: 2 195 271 (24,2)

Turister fra USA utgjorde den største gruppen i 2016, 415 287 personer, etterfulgt av Storbritannia, 316 395, og Tyskland, 132 789. Fra Norge kom det i 2016 51 012 besøkende til Island.

Kilde: FERDAMALASTOFA

Den blå lagune er det mest besøkte velværestedet på Island, og de besøkende er hovedsakelig turister. Utvidelsen av fasilitetene og byggingen av et hotell skjer på bekostning av lavafeltet som omgir stedet i dag. Amerikanerne er den største gruppen turister på Island, og det årlige antallet amerikanere som besøker øya, overstiger antall fastboende med god margin. Noen flyselskaper tilbyr sine passasjerer å bli værende noen dager uten ekstra kostnad for å utforske landet. Siden de fleste besøkende fra USA mellomlander og egentlig er på vei et annet sted, blir de hovedsakelig værende i hovedstaden, og kun i et par dager.

Islands stille epidemi.

DENIS MEYER
Fotograf tilknyttet Hans Lucas Agency

Reykjavik, Island. Turisme er nå Islands hovedinntektskilde, foran fiske og aluminiumsindustrien. Dette vil kunne endre landets utseende og dets rike natur – et land av is og ild. Island kan profilere seg som en «trygg havn», forskånet og langt borte fra terrortruslene som har påvirket mange turistdestinasjoner rundt Middelhavet.

Dynamikken i luftfartssektoren, inntredenen av nye flyselskaper i markedet og den økte konkurransen på pris er alle faktorer som bidrar til at landet har havnet i et førersete turistmessig. Anntall overnattingssteder er mangedoblet og bidrar til «et liv etter døden» for en rekke forlatte gårdsbruk, noe som gir fraflyttede områder nytt liv.

Store utfordringer. Turistøkningen medfører imidlertid en rekke utfordringer. Infrastruktur som veinettet holder ikke tritt og hoteller er overfylte. Eksplosjonen av Airbnb øker boligprisene i hovedstaden, til fortvilelse for innbyggere som nå sliter med å få tak over hodet. Unge mennesker som ikke klarer å finne seg et sted å bo, forlater landet, og bidrar til å øke generasjonskløften.

Parallelt med denne utviklingen sliter myndighetene med å sørge for etableringen av tilstrekkelige fasiliteter for å ta imot så mange mennesker. Antall toaletter og parkeringsplasser er langt fra mange nok sett i forhold til tilstrømningen av turister. Skiltingen er også mangelfull. Steder som tidligere sjelden ble besøkt, blir nå nedrent av turistbusser og stadig flere leiebiler. Turister som reiser på egen hånd, får ikke eller oppsøker ikke tiltrekkelig informasjon om hvor ekstremt sårbare mange av turistattraksjonene er blitt.

Situasjonen hart presset frem et behov for en egen «ekspertgruppe» som er nedsatt i et forsøk på å forutse og forberede den økte veksten i turismen i tiårene som kommer. Stående overfor denne stadig økende tilstrømmingen, håper islandske myndigheter å finne løsninger som vil kunne la landet fortsatt nyte godt av inntektene som genereres av turismen, samtidig med bevaring av naturen.

Tiltak er iverksatt for å guide turiststrømmen rundt i landet på en god måte, for å begrense antall besøkende som får adgang til øya hvert år, for å fordele folkemassene og for å utvikle og bevare de mest sårbare stedene. Disse tiltakene kan redusere turisttrykket på enkelte steder, og kontrollere miljøpåvirkningen av det som er blitt masseturisme, på en bedre måte.

Naturdestinasjoner bør holde miljøfanen høyt. Men øyas økonomiske modell er samtidig skjør. Flere økonomer frykter at turismen om få år vil kunne flate ut eller til og med falle, dersom lsland ikke klarer å gjøre aktivitets- og destinasjonstilbudet mer variert. Fordi en sentral del av opprinnelsen til turismeboomen, spesielt vinterstid, er direkte knyttet til positiv omtale i sosiale medier, er mange bekymret for at dette vil kunne snu dersom det blir et stemningsskifte i disse kanalene. Effekten vil kunne merkes svært raskt fordi en destinasjons ry ødelegges raskere enn det bygges opp.

Det å besøke et sted som inspirerer til miljøintegritet må ledsages av en praksis som sørger for å beskytte denne integriteten, både når det gjelder utvalget av turistaktiviteter og i mulighetene til å utforske landet. Situasjonen er allerede blitt så prekær for en rekke severdigheter at det må handles raskt og i tilstrekkelig omfang. Det innebærer å innse at visse steder må ha en begrensning for antall besøkende, slik at man kan bevare opplevelsen av autentisitet for de besøkende.

Ved å være kreativ, våge å tenke nytt om turismen og oppmuntre til mer ansvarlighet og en etisk tilnærming, vil den videre utviklingen i turismen kunne bli svært fruktbar for de mange lokale og bærekraftige alternativene, men også for turistindustriens giganter.

I mellomtiden gjør man best i å ta seg tid til å bli oppmerksom på øyas enorme rikdom, men også på økosystemenes sårbarhet. Det gjør man ved å tilpasse sin oppførsel ved ulike severdigheter, men også i valg av tilbydere.

Islands stille epidemi.

// Ved fossen Skógafoss pågår det gravearbeider for å legge bedre til rette for turister. Islendingene ønsker å bedre infrastruktur og offentlig transport for å bedre flyten i turiststrømmene. De mest kjente stedene mangler sårt den nødvendige infrastrukturen for å ta imot så mange mennesker, spesielt toaletter, parkeringsplasser og veiskilting er utilstrekkelig mange steder. For å takle Islands nye popularitet, har turismeeksperter på øya foreslått at antall turister bør begrenses ved de mest populære destinasjonene. Noen mener også at man bør satse utelukkende på dem som er villige til å betale en «realistisk pris» for å besøke de beskyttede områdene, det vil med andre ord si færre turister, men turister som betaler bedre.

fakta

Handlingsplan for turismen.

// Islands myndigheter har nedsatt en egen ekspertgruppe, Tourism Task Force 2015-2020, som i løpet av fem år skal ta tak i utfordringene knyttet til økt turisme og legge grunnlaget for å dekke turistindustriens behov. Gruppens oppgave er å koordinere arbeidet på området og å finne gode løsninger.

Gunnuhver, på Reykjaneshalvøya, er ikke å spøke med. Overalt hvor masseturismen utvikler seg, ser man en økning i risikoadferd. Økningen i rapporterte hendelser som involverer turister, er skremmende. Noen av severdighetene er privateid, og det er en komplisert oppgave for myndighetene å informere besøkende, sette opp sikkerhetstiltak og forbedre skiltingen.

Islands stille epidemi.

Omgivelsene rundt Myvatn ser vinterlige og rene ut. Kloakksystemet ved en del populære hoteller har imidlertid vist seg å ikke fungere godt nok, men myndighetene har ikke tatt grep. Den organiske og kjemiske forurensingen av vann som slippes ut av disse hotellene truer plante- og dyrelivet i innsjøen Myvatn og elven Laxá.

Svoveldamp stiger opp av jorden ved Seltún i det geotermiske området Krísuvík på Reykjaneshalvøya. 80 prosent av turistene kommer til Island for å oppleve naturen. Dette skaper et enormt press på naturområdene. Noen besøkende respekterer ikke skiltingen om oppmerkede stier, og noen ganger fører dette til uopprettelig skade på vegetasjonen eller på geologiske formasjoner. I håp om å forhindre dette, er det satt opp gjerder, skilt og andre sikkerhetstiltak, noe som også bidrar til en forringelse av Islands uberørte natur.

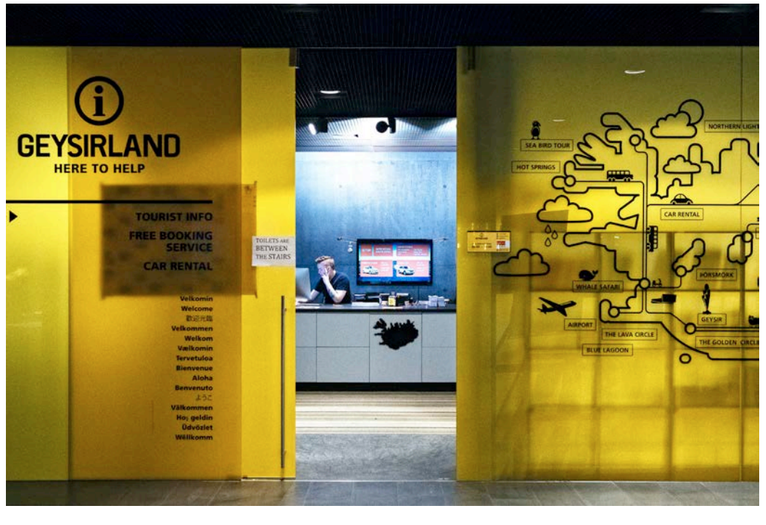
Isfosshulen ved isbreen Breiðamerkurjökull er et mektig syn. Det dannes ishuler om sommeren av smeltevann fra isbreen. Mellom november og mars organiserer turoperatørene seg slik at de ikke drar til stedet samtidig, for å bevare autentisiteten ved besøket, uten at det blir overfylt. Ettersom smeltingen av breen går stadig raskere, er hver ishule helt spesiell og endrer seg fra ett år til et annet, noe som av og til fører til et misforhold mellom forventningene og virkeligheten fordi turistene har sett bilder fra tidligere år som er brukt i turistbrosjyrer.

Islands stille epidemi.

Hensikten med opprettelse av et beskyttelsesfond for turistattraksjoner, er å finansiere bygging av og vedlikehold av naturbevarende infrastruktur ved populære turistdestinasjoner – som her ved Grábrókkrateret i Bifröst – samt etablering av slik infrastruktur på nye steder for å øke antall besøkssteder. Myndighetene ønsker å utvikle nye ruter fra utlandet til de minst besøkte områdene på øya (øst og nord). Dette er en del av en strategi for å gi bedre geografisk spredning av turistene. Konsekvensene av en dramatisk økning i antall besøkende til områder som ikke er forberedt på å ta imot så mange mennesker, vil føre til økt press på miljøet og lokalsamfunnene.

Aftenposten innsikt

Mange selskaper har tjent gode penger på økt internasjonal turisme og har tilbudt jobbmuligheter til mange unge mennesker fra ulike land i Europa og resten av verden. Det er ofte ikke nødvendig med utdannelse eller tidligere erfaring fra turistsektoren for å få jobb i bransjen. Unge utlendinger er noen ganger dårlig informert om hvilke rettigheter de har som arbeidstagere og går med på arbeidsbetingelser som unge islendere ikke ville godtatt. Her fra Geysirland turistinformasjonssenter i Reykjavík.

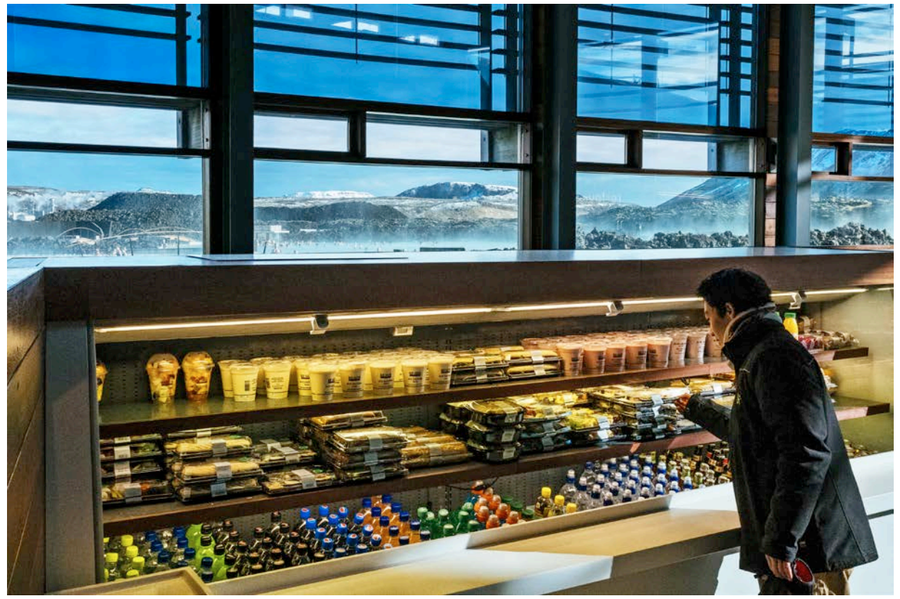
Islands stille epidemi.

Den blå lagune er en turistmagnet. Det er ikke mange islendere som ønsker å arbeide i hotellindustrien fordi lønningene er svært lave, og de ønsker ikke å flytte fra det «kule» urbane livet i hovedstaden. Islendernes mentalitet gjør også at hotellarbeid blir utlendingers jobb, for engelsk er det eneste språket som benyttes i denne sektoren. Island er ett av verdens dyreste land, og mange unge flytter fra landet fordi levekostnadene har økt voldsomt.

Det er mange kvalifiserte turistguider, men det er ingen påkrevde kvalifikasjoner for å føre en gruppe turister ut i villmarken, som her ved isbreen Solheimajökull. Når man velger turoperatør, er det avgjørende at man forsikrer seg om at de ansatte er kvalifiserte og erfarne. Dette er både en garanti for en tjeneste av høy kvalitet, men tyder også på at de har akseptable arbeidsbetingelser. For å bidra til en ansvarlig turisme, bør alle utgifter ses på som en form for crowdfunding.

En turist forsyner seg i en kafé ved Den blå lagune. Etter finanskrisen grep ikke landet inn for å forhindre devalueringen av den islandske kronen, og de godtok inflasjon. Dette har ført til økte priser innenlands, men det har også stimulert eksporten, spesielt av fisk og økt importkostnadene.

Aftenposten innsikt

En av de største gårdene på Island ligger på Grímsstaðir og strekker seg over 300 kvadratkilometer nordøst på øya. En britisk milliardær kjøpte nylig området for å kunne spille en rolle i beskyttelsen og bevaringen av de atlantiske laksebestandene i regionen og for å sikre seg fiskerettigheter. Landsbygda på Island er i stor grad fraflyttet på grunn av industrialisering. I noen landlige områder har imidlertid nesten halvparten av gårdene fått nytt liv med utviklingen av turismen. For noen vil omgjøringen av gårdsbygninger til overnattingssteder være deres primære inntektskilde, mens andre klarer å kombinere gårdsdrift med turistnæring ved å selge eller servere produkter fra gården til de besøkende.

Islands stille epidemi.

Skroget av Douglas R4D-8 No. 17171 fra US NAVY ligger forlatt i Sólheimasandur etter at det kræsjet 21. november 1973. Stedet er de siste årene blitt et yndet motiv for dem som elsker fotografering på uvanlige steder. På grunn av de meteorologiske forholdene, som er blant de mest kaotiske i verden, har flere amerikanske fly kræsjet på Island enn noe annet sted på kloden. I stedet for å bruke store summer på å fjerne vrakene, foretrekker USAs militære å tømme dem for verdifulle materialer og etterlater skrogene til islenderne.

Islands stille epidemi.

Grupper av turister krysser månelandskapet ved isbreen Svínafellsjökull. Med filmer som «Batman Begins», «Interstellar» og serier som «Game of Thrones», har lokale aktører begynt å satse på å få filmindustrien til å legge innspillingen av filmer og serier til Island. Turoperatører kaster seg på bølgen og lager pakketurer hvor man kan oppleve naturen fra filmene.

En rekke turistattraksjoner ligger på privat grunn, som her på Stokksned. Det er da eieren som vedlikeholder og styrer adgangen. Dette har ført til en lite konsekvent måte å drive turistindustrien og vedlikeholdet på. Det er bare en liten del av Island som er uberørt natur, og som ikke har gjennomgått endringer som skyldes menneskelig aktivitet. Turistene som kommer til Island på grunn av det storslåtte landskapet, havner av og til i et dilemma når de velger turer som går på bekostning av denne oppfatningen av uberørt natur. I en kontekst av klimaendringer, vil isbreenes sårbarhet bare bli ytterligere understreket.

